

Kroppen sladrer

Medarbejderne på det socialpsykiatriske botilbud Tinghøj er blevet mere bevidste om kropssproget i det daglige – både deres eget og beboernes.

Af Hanne Andersen, souschef, Tinghøj, Egtved

På Tinghøj mærker vi en tendens til forandring i socialpsykiatrien. Målgruppen har forandret sig, vi får nye beboere, som er mere syge end tidligere, og vi ser flere og flere unge mennesker med sindslidelser og misbrugsproblematikker.

Formålet med vores projekt "Brug knoppen og kroppen – en organisations udvikling" var at styrke den samlede personalegruppes fælles forståelsesramme samt at tilføre øget viden om sindslidende med misbrugsproblemer. Det skulle nedbringe antallet af voldsepisoder og mindske det sygefravær, der relaterede sig til det psykiske arbejdsmiljø.

Med projektet ville vi også gerne styrke personalegruppen i at møde beboere og brugere på en hensigtsmæssig og ikke-voldelig måde.

APV og fortællermetoden

Det ville vi gøre ved først og fremmest at holde to APV-dage, hvor der ud over arbejdspladsvurderingen blev brugt tid på "fortællermetoden" i forhold til vold. To undervisere fra Social- og Sundhedsskolen i Fredericia stod for dagene.

De gav først et teoretisk oplæg om vold og konflikter, som optrappes til vold, og vi havde derefter en debat om, hvad medarbejderne oplever som vold – det blev meget tydeligt, at det er meget subjektivt.

Derefter blev der sat fokus på voldens aktører – offer, udøver og observatør – og hvilke følelser, der opstår hos hver enkelt aktør. Personalet blev delt op i grupper på tre og skulle afprøve fortællermetoden (se boks) i forhold til offer, udøver og observatør.

Dagen sluttede med to små øvelser, hvor alle lavede brainstorming på: "Hvordan skaber vi en krænkende og voldelig institution?" og det modsatte: "Hvordan laver vi en organisation med respekt for grænser – en ikke voldelig institution". Det kom der rigtig mange gode bud på.

Der kom mange positive tilkendegivelser på denne eftermiddag. Mange syntes, at det var svært at sætte sig i volds-aktørernes sted. Det gav "knuder i maven", ny indsigt og stof til eftertanke. En tilbagemelding gik på, at det netop i disse øvelser blev meget tydeligt, hvor forskellige vores grænser for vold er.

Alle var enige om, at fortællermetoden er et godt arbejdsredskab til at forebygge vold i fremtiden og til at belyse og arbejde med en aktuel volds-sag i gruppen.

Vi ønskede også med projektet at implementere voldsforebyggelsen i Tinghøjs APV fremover. Efter temadagen arbejdede en gruppe videre med at indarbejde voldsforebyggelse i APV-skemaerne, med assistance fra BST.

Kursus i kropsbevidsthed

APV-dagene var optakten til et todages kursusforløb i kropsbevidsthed, kropssprog og kropskrænkelser, som blev afviklet i tre runder, fra december 2003 til januar 2004.

Alle medarbejdere på Tinghøj, pedeller, sekretærer, køkkenpersonale, rengøringspersonale, frisør og plejepersonale, har beboerkontakt og skulle derfor på kursus. Formålet var, at personalet skulle blive mere opmærksomme på kropssprogets betydning, at de styrkedes i at anvende eget kropssprog bevidst, men også i højere grad blev i stand til at læse bruge-

rens kropssprog, og derved kunne handle voldsnedtrappende frem for optrappende i konfliktsituationer. Vi lejede forsamlingshuset i Egtved til kurset, som krævede meget plads, fordi der indgik fysisk udfoldelse og øvelser.

Vi gjorde os mange tanker om dette kursus. Medarbejderne imødeså det med stor forventning. De håbede at få nye arbejdsredskaber. Men vi fornemmede også, at der var lidt skepsis og nervøsitet for, hvad de mon kunne blive udsat for af grænseoverskridende øvelser – og for at være helt ærlig, så havde vi som ledere og planlæggere også lidt sommerfugle i maven – af samme årsag.

Kurset blev en meget stor succes. Vi begyndte med små lette øvelser, og sværhedsgraden øgedes undervejs. Øvelserne gik ud på at afprøve egne grænser i praksis. Undervejs blev der indlagt teori om forståelse af konflikter og konfliktens dimensioner, konflikttrappen, kommunikation og konflikters sprog.

Kurset sluttede med forum-spil, hvor en konfliktfyldt situation fra dagligdagen blev spillet af en gruppe, mens resten af kursusdeltagerne var observatører. Deres opgave var at byde ind med løsningsforslag på de ting, de så i rollespillet, uden at være irettesættende, men med den holdning, at det, der udspillede sig, ikke var forkert, men blot kunne gøres på andre måder med et anderledes resultat.

Kurset var tænkt som et personlighedsudviklende kursus, hvor den enkeltes kompetencer blev rykket. Derfor er effekten svær at måle på. Vi anser det som en proces der er sat i gang til gavn for både beboere, brugere og personale, og som virker som et fundament, der kan bygges ovenpå.

Bevidst om kropssproget

En spørgeskemaundersøgelse blandt personalet viser, at der er en tydelig tendens til, at nogle ansatte er blevet mere bevidste om betydningen af eget kropssprog i omgang med beboerne. Mange arbejder bevidst med at få det verbale og nonverbale sprog til at hænge sammen. Ligeledes er flere blevet mere opmærksomme på egne grænser – både fysisk og psykisk - og bedre til at tage vare på egne grænser.

Der er kommet mere fokus på, hvordan man kan arbejde voldsnedtrappende. Ordene "voldsnedtrappende" og "voldsoptrappende" er blevet nye begreber i huset, som alle kender.

Også køkkenpersonalet har fået større forståelse for beboernes problemstillinger.

En teori, som har gjort stort indtryk på mange, er "konflikt-trappen". Måske fordi den både kan relateres til en selv, private relationer og arbejdsrelationer og ikke mindst til beboerne. Uoverensstemmelser og konflikter præsenteres alle jo dagligt for.

I den oprindelige projektbeskrivelse havde vi beskrevet et kursus for plejepersonalet i temaet "sindslidende med misbrug og deres adfærd". Det fik vi ikke midler til.

I personalegruppen har der været stor efterspørgsel på dette kursus, idet mange udtrykker, at de mangler redskaber til at kunne håndtere beboernes misbrug og deres adfærd. Derfor har vi i foråret etableret et kursus, som har fokus på kognitive redskaber i misbrugsbehandlingen, med en underviser fra Misbrugscenteret i Risskov.

Bevar den røde tråd

Det er vores håb, at projektets kursusforløb ikke skal stå alene, men at der er sat gang i en fortsat udviklende proces til gavn for Tinghøj, beboerne og for den enkelte medarbejder.

Vi har længe været i gang med at tænke nye tanker om, hvordan vi kommer videre, og holder "den røde tråd" til det afviklede kursus, bevarer helheden og kontinuiteten samt skaber fortsat udvikling for personalet.

Derfor har vi et nyt projekt i støbeskeen. Et kursus for alle ansatte i "Ikke voldelig kommunikation – girafsprø" som en overbygning til det tidligere kursus.

Hvem: Tingøj er et socialpsykiatrisk botilbud i Egtved, med støttecenter som yder dagtilbud, beskæftigelse og støtte til hjemmeboende sindslidende. Under Tinghøj hører "satelitten" Vinkelgården, et mindre socialpsykiatrisk botilbud, som også yder støtte til hjemmeboende sindslidende.

Hvad: Kurser i kropsbevidsthed, kropssprog og -krænkelser.

Kontakt: Souschef Hanne Andersen, tlf. 7555 1644, hanne@tinghoj-vejleamt.dk

Fortællermetoden er et redskab til at få sat ord på de erfaringer, den enkelte medarbejder har med vold. Metoden anvendes i grupper og tager afsæt i en beskrivelse af situationer, hvor de enkelte gruppedeltagere har været udsat for vold. Målet er, gennem gruppeforløbets fortællinger og refleksioner, at udvikle ideer til, hvilke voldsforebyggende aktiviteter der med fordel kan gennemføres på den enkelte institution.

Se www.sosuvejleamt.dk/vold/fortaellermetode.htm for en nærmere beskrivelse af metoden.